

PAPER DETAILS

TITLE: ?????????? ?????? ?????????????? ?????????????????? ?????????? ??????? ???????????

AUTHORS: Bibigul ANETOVA

PAGES: 87-96

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/620962>

ҚАЗАҚСТАНДА ҰЛТТЫҚ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫ ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Bibigul ANETOVA^Δ

ТҮЙІНДЕМЕ

Мақалада Қазақстанда ұлттық инновациялық инфрақұрылымды дамытудың негізгі бағыттары зерттелген. Зерттеу көрсеткендей қазіргі кезеңде Қазақстанда ұлттық инновациялық инфрақұрылымды құру тек қана ғылыми-техникалық саланы дамытудың міндеті ғана емес, сонымен қатар отандық экономиканың бәсекеқабілеттілігін жоғарылатудың қайнар көзі болып табылады. Ұлттық инновациялық инфрақұрылым шеңберінде технологияны коммерцияландыру жаңалық енгізуді іске асыру және жаратудың тұтас тетігінің бөлігі болып табылады. Қазақстанның ұлттық инновациялық жүйесінің инновациялық инфрақұрылымның негізгі ұйымдастырушы институттары болып инновациялық дамудың кезеңдері мен үдерісін қамтамасыз ете алатын, қажетті және жеткілікті ұйымдастыру құрылымы, қаржысы, кадрлық және материалдық-техникалық жағдайы бар технологиялық парктер және технологиялық бизнес-инкубаторлар саналады.

Кілтті сөздер: инновациялық инфрақұрылым, индустриялық-инновациялық даму, инновациялық әлеует, инновациялық жүйені қалыптастыру, инновациялық үдеріс, инновациялық жоба.

KAZAKISTAN'DA ULUSAL İNOVASYON (YENİLİK) ALTYAPISINI GELİŞTİRMENİN ANA YÖNLERİ

ÖZ

Makale Kazakistan'da ulusal yenilik altyapısının geliştirilmesinin temel yönlerini incelenmektedir. Araştırma gösterdiği gibi şu anda Kazakistan'da ulusal yenilik altyapısını oluşturmak sadece bilimsel ve teknik alanını geliştirme görevi değil, aynı zamanda ülke ekonomisinin rekabet gücünü artırmanın kaynağıdır. Ulusal inovasyon altyapısı çerçevesinde Teknoloji Ticarileştirme yeniliklerin yaratılması ve uygulanması mekanizmasının ayrılmaz bir parçasıdır. Kazakistan'ın ulusal inovasyon sisteminin başlıca örgütsel yenilik altyapı kurumları olarak yenilik geliştirme süreçlerine ve aşamalarında yardım sağlanması için gerekli ve yeterli organizasyon yapısı, mali, personel, malzeme ve teknik donanımına sahip teknoloji parkları ile teknoloji iş-inkübatörler (iş şirketleri) sayılır.

Anahtar kelimeler: inovasyon altyapısı, endüstriyel inovasyon geliştirme, inovasyon potansiyeli, inovasyon sistemini oluşturmak, inovasyon süreci, inovasyon projesi.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 17 мамырдағы № 1096 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Индустриялық-инновациялық дамуының 2003-2015 жылдарға арналған стратегиясы экономика салаларын ертартаптандыру және дамудың шикізаттық бағыттылығынан арылу жолымен елдің тұрақты дамуына қол жеткізуін көздейді, бұл ретте инновациялар ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттігін айқындаушы негізгі фактор ретінде айқындалады (Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının N1096 Kararnamesi, 2003).

Инновациялық инфрақұрылым субъектілері орындайтын негізгі функциялардың тізбесі:
 1) Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, İşletme Bölümü,
 Bibigul.anetova@mail.ru

- инновациялық даму субъектісін ұйымдық-құқықтық қалыптастыру процесіне жәрдемдесу жөніндегі қызметтер;

- бизнес-қызметтердің кешені (кешендік консалтинг);

- ақпараттық-коммуникациялық қамтамасыз ету;

- жалпы пайдалану - зертханалық, өндірістік жабдығына қол жеткізуді қамтамасыз ету;

- білім беру қызметтер кешені;

- технологиялар трансферті;

- өкілдік қызметтер (серіктестік байланыстар орнату).

Қазіргі сәтте Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымын мемлекеттік бюджет (республикалық, жергілікті бюджеттер, мемлекет қатысатын ұйым қаражаты) қаражатының қатысуымен құрылған, сондай-ақ мемлекет құрған сервистік даму институттарының қатысуымен құрылған жұмыс істеп тұрған субъектілер құрайды (Kazakistan Cumhuriyetinin №333 kanunu, 2002) .

Қолданыстағы инфрақұрылым оның субъектілерінің арасындағы өзара әрекет етудің қажетті деңгейін қамтамасыз етпейді және ҰИЖ-ға қатысушылардың қызметінің процесіне және өзара іс-әрекетіне қажетті сервистердің барлық тізбесін ұсынатын кешендік ұйымдардың жүйесі болып табылмайды. (Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin №30 Kararı, 2003).

Қазақстанда ұсынылған инновациялық инфрақұрылымның сапасы мен саны Қазақстанның инновациялық даму ерекшелігін, нақты алғанда мыналарды:

-инновациялық әлеуетке ие өңірлерді аумақтық шоғырландыру және өңірлердің инновациялық инфрақұрылымды жеткіліксіз қамтуы;

-қолдау инфрақұрылымын салалық та, өңірлік инновациялық даму процестер ретінде де құру қажеттілігін;

-Қазақстанның индустриялық-инновациялық дамуының бірінші кезеңіндегі, бір өңірде инновациялық инфрақұрылым объектілерінің көп санын қажет етпейтін инновациялық бастамалардың салыстырмалы төменгі санын;

-шығындардың орындылық қағидатының қажеттілігін және олардың мемлекеттік бюджеттің мүмкіндігіне сәйкестігін;

-инновациялық инфрақұрылым ұйымдарының олар жекелеген функцияларды қайталаумен болдырмау үшін мейлінше оңтайлы нысандарын таңдауды;

-ҰИЖ-дың барлық элементтері мен қатысушыларының өзара іс-қимыл процестерін ақпараттық қамтамасыз ету жүйесінің нақты болмауын және оны құрудың аса қажеттілігін қанағаттандырмайды. (Kazakistan Cumhuriyeti'nin N575 kanunu, 2004).

«Ұлттық инновациялық қор» АҚ қызметінің басты мақсаты елдегі жалпы инновациялық белсенділікті арттыруға, соның ішінде жоғары технологиялық және ғылыми сыйымды өндірістерді дамытуға бағытталған. Әйтсе де, бұл қор Қазақстанның инновациялық әлеуетінің дамуына қажетті деңгейде ықпалы болмай отыр (Kazakistan Cumhuriyeti'nin N135 Kanunu, 2006).

Оның себебі ретінде қордың елдегі венчурлық кәсіпкерлікті дамыту тетіктерін ұсына алмауын, отандық ғылыми зерттеулерді дайын өнімге дейін жеткізетін ғылыми-өндірістік тізбектің қалыптаспауын, қоғамда ғылымға деген қызығушылықтың төмендігін, қордың қатысуымен құрылған инновациялық жобалардың қажетті тиімділікті көрсетпеуін және жоғарыда автормен анықталған, инновациялық инфрақұрылымның басқа субъектілеріне тән мәселелерді көрсетуге болады (Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin № 1308 Kararı, 2010).

Инновациялық идеялардың пайда болуы жаңа ғылыми нәтижелерді пайдалану мүмкіндігі фундаментальды кезеңде және іздестірушілік зерттеулерінде, қолданбалы зерттеулерде, өңдеулерде жүзеге асады.

Жаңа техниканы жасау және меңгеру процесі жаңа ғылыми білімдерді алуға бағытталған іргелі зерттеулерден басталады. Оның мақсаты — құбылыстар арасындағы жаңа байланыстарды ашу, табиғаттың даму заңдылықтарын түсіну. Іргелі зерттеулерден теориялық және зерттеушілік (іздестірушілік) болып екіге бөлінеді.

1 кесте – Инновациялық дамудың әлемдік моделі және оның Қазақстанда қалыптасудың алғы шарттары

Инновациялық дамудың жалпыға тән әлемдік моделі (АҚШ, Жапония, Финляндия, Англия, Германия, Сингапур, Қытай, Оңтүстік Корея, Малайзия)	Қазақстандағы инновациялық даму алғы шарттары және олардың қалыптасу реті
Елдің инновациялық даму стратегиясын айқындау	Қазақстан Республикасының Индустриялық-инновациялық дамуының 2003–2015 жылдарға арналған стратегиясы мен үдемелі индустриялық-инновациялық дамуының 2010–2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасыны қабылданды
Инновациялық дамуды ынталандыратын заңдық-құқықтық құжаттарды қабылдау	ҚР «Инновациялық қызметті мемлекеттік қолдау туралы», «ҚР арнайы экономикалық аймақтар туралы» Заңдары, «ҚР 2015 жылға дейінгі технологиялық даму бағдарламасы», «ҚР ғылымын дамытудың 2007–2012 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» қабылданды
Инновациялық жүйені қалыптастыру	«Қазақстан Республикасының Ұлттық инновациялық жүйесінің қалыптасуы мен дамуының 2005–2015 жылдарға арналған бағдарламасы» қабылданды

Теориялық зерттеулердің нәтижелері ғылыми жаңалықтарда, жаңа түсініктерді ұсыну мен дәлелдеуде, жаңа теорияларды жасауда көрініс табады. Іздестірушілікке негізгі міндетті қамтитын идеялар мен технологиялардың жаңа принциптерін ашудағы зерттеулер жатады. Іргелі зерттеулер қоғамдық қажеттіліктерді қанағаттандырудың жаңа әдістерін экспериментальдік тексерумен және дәлелдеумен аяқталады. Барлық іргелі зерттеулер академиялық мекемелерде, ЖОО-да, сонымен қатар ірі ғылыми-техникалық өнеркәсіптік ұйымдардағы жоғары ғылыми білікті персоналдарында жүргізіледі.

Инновациялық үдерістің келесі кезеңі — қолданбалы ғылыми-зерттеушілік жұмыстар. Олардың орындалуы теріс нәтижелерді алумен байланысты болып келеді. Қолданбалы ғылыми-зерттеушілік жұмыстарды жүргізуге құралдарды салу кезінде тәуекелділік пайда болады. Егер инвестициялар инновацияда тәуекелділік сипатта болғанда, олар тәуекелді инвестициялар деп аталады. (Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin №1037 Kararı, 2012).

Тәжірибелі-конструкторлық және конструкторлы-жобалау жұмыс кезеңдері жаңа өнім түрін өңдеумен байланысты. Ол эскизді-техникалық жобалауды, жұмыстық конструкторлық құжаттамалауды шығаруды, тәжірибелі нұсқаларды сынауды және жасауды қарастырады.

Тәжірибелі-конструкторлық жұмыстар (ТКЖ) техникалардың, материалдардың, технологиялардың жаңа нұсқаларын жасау үшін қолданбалы зерттеулердің нәтижелерін қолдануда көрініс табады. ТКЖ — бұл ғылыми зерттеулердің қорытынды сатысы және зертханалық жағдайлар мен экспериментальдық өндірістерден өнеркәсіптік өндіріске өзгеше түрде өтуі. ТКЖ-ға мыналар жатады: инженерлік объектінің белгілі конструкциясын өңдеу, жаңа объектінің нұсқаларын және идеяларды өңдеу, технологиялық процестерді өңдеу. (Tang, Koveos, 2004: 161-171).

Инновациялық жобаның күрделілігіне байланысты (жаңа өнім түрін меңгеру және өңдеу) инновациялық қызметтің бастапқы кезеңінде шешілетін міндеттер әр түрлі болуы мүмкін. Көбінесе, ірі инновациялық жобаларды меңгеру және өңдеу кезінде ғылыми-зерттеулер жұмыс нәтижелерінің жүйелік интеграциясы жүзеге асады (Kaigorodtsev, 2012).

Бастапқы кезеңдегі жұмысты атқарушылары болып ғалымдардың шығармашылық ұжымдары, ЖОО-дың, университеттердің, институт-тардың, мемлекеттік және ғылыми-техникалық орталықтардың (FTO) инженерлі-техникалық жұмысшылары табылады.

Инновациялық қызметтің нәтижесінің тәжірибелік жұмысын жасау нарықтық кезеңде жүзеге асады, бұл нарыққа енгізуді, нарықты кеңейтуді, өнімнің жетілуін және төмендеуін қамтиды (2 кесте).

Өндірістің алдын алу сатысында тәжірибелі және экспериментальды жұмыстар жүргізіледі. Ғылыми зерттеулер мен өңдеулерді жүргізуге қажетті экспериментальдық жұмыстар арнайы құрал-жабдықтарды қамтамасыз етуге, жасауға, жөндеуге бағытталған.

Өнеркәсіптік өндіріс сатысы екі кезеңнен тұрады: жаңа өнім өндірісі және оны тұтынушыларға жеткізу. Біріншісі — бұл тұтынушылардың сұранысымен анықталатын, материалданған жетістіктердің ғылыми-техникалық өңдеудегі тікелей қоғамдық өндірісі. Екіншісі — жаңа өнімді тұтынушыға жеткізу.

2 кесте — Қазақстанда инновациялық инфрақұрылымның даму бағыттары

Инновациялық инфрақұрылым элемент-терін құру (техно-полистер, технопарктер, инновациялық бизнес-инкубаторлар, инновациялық қорлар, инжинирингтік орталықтар және т.б.)	Инновациялық инфрақұрылымның мамандандырылған субъектілері құрылды (ұлттық және өңірлік технопарктер, технологиялық бизнес-инкубаторлар, «Ұлттық инновациялық қор» АҚ)
Инновациялық қызметті қаржыландыратын венчурлық қорлар құру	Ұлттық инновациялық қор» АҚ қатысуымен отандық алты венчурлық қор құрылды («Сентрас», «Әрекет», «Адвант», «Almaty venture capital», «Glotur Technology Fund», «АИФРИ Center Capital»)
Инновациялық инфрақұрылым элементтерін дамытуға ықпал ететін және ынталандыратын арнайы құрылымдарды қалыптастыру	Самұрық-Қазына», «Зерде», «Арна Медиа», «Парасат», «ҚазАгро» және басқа ұлттық холдингтік компаниялар мен олардың құрамындағы ұлттық компаниялар және даму институттары, экономиканың басым бағыттары бойынша құрылған кластерлер, өңірлік әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялар, корпоративтік көшбасшы компаниялар, арнайы экономикалық аймақтар қалыптасты

Инновациялық процестің ФТП-тен айырмашылығы, ол енгізумен аяқталмайды, яғни жаңа өнімнің нарықта бірінші пайда болуы және қызмет көрсетуі. Бұл процесс енгізуден кейін де тоқтамайды, өйткені тарату (диффузия) шаралары бойынша жаңалық әбден жетіледі, тиімдірек болады, бұрын белгілі болмаған тұтынушылық қасиетті иемденеді. Бұл оған жаңа нарық пен қолдану саласына және жаңа тұтынушыларға жол ашады. Осылайша, бұл процесс нарық талап ететін өнімдерді жасауға, қызмет көрсетулерге бағытталған және тығыз біртұтас ортада жүзеге асатын: оның бағыттылығы, қарқындылығы, мақсаттары әлеуметтік-экономикалық жағдайларға байланысты және онда ол қызмет атқарады, дамиды.

Инновациялық ортаның әр түрлі деңгейлерінде пайда болатын диффузды процестердің мәні жаңалықтар мен жаңалық енгізудің тепе-теңдік күйде таралуының ғылыми-техникалық, өндірістік, ұйымдық-экономикалық қызметтердің іскерлік циклмен және қызмет көрсету сферасымен анықталады. Соңында диффузды процестер қоғамдық өндірістегі жаңа технологиялық тәртіптерге

басымдылық жағдайды алуға мүмкіндік береді. Сонымен бірге экономиканың құрылымдық қайта құрылуы жүзеге асады. (Mirzaliyev, Kuralbayev, 2014).

Инновациялық қызметтің келесі негізгі ұйым формалары бар:

- ғылыми орталықтар және корпоративтік құрылымдар құрамындағы зертханалар. Олар ғылыми-зерттеушілік және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды (ҒЗТҚЖ) жүзеге асыруға, жаңа өнім мен қызметтер өндірісін және меңгеруді ұйымдастыруға бейімделген;

- уақытша шығармашылық ғылыми ұжымдар немесе орталықтар, бұлар белігілі бір ірі және оригиналды ғылыми-техникалық мәселелерді шешу үшін құрылады. Қойылған мақсатқа жеткеннен кейін осы ұжымдар немесе орталықтар тарап кетеді немесе қайта құрылады.

- мемлекеттік ғылыми орталықтар (МҒО) — мемлекеттік ғылыми ұйымдардың ерекше типі, келісуді қамтамасыз етуге бейімделген, бір жағынан, мемлекеттің ұзақ мерзімдік стратегиялық басымдылықтарының ғылым мен техника маңызды бағыттарын дамыту, екінші жағынан, ғылыми-техникалық қызметтің экономикалық және әлеуметтік мүдделерінің нақты субъектілері;

- технопарктік құрылымдағы әр түрлі формалары (ғылыми технологиялық және зерттеушілік парктер, инновациялық, инновациялы-технологиялық және бизнес-инновациялық орталықтар, бизнес-инкубаторлары, технополистер).

Қазақстандық бизнес-инкубаторлардың қызметінің шағын ғана тәжірибесі олардың бірқатар ерекшеліктері мен өзекті мәселелері бар екенін көрсетті, атап айтқанда:

- көптеген бизнес-инкубаторлар халықаралық қорлар мен ұйымдар қолдауымен құрылған;

- жеке бизнестің бизнес-инкубаторларды құруға деген ынтасының жеткіліксіздігі;

- жоғары оқу орындары базасындағы инкубаторлардың аз болуы;

- ғылыми-техникалық, технологиялық бизнес-инкубаторларды қалыптастыратын және дамытатын бірден-бір орта – еліміздегі технопарк-тердің аздығы;

- бизнес-инкубаторлармен көрсетілетін қызметтердің шектеулі болуы;

- технологиялық бизнес-инкубаторлардың тиімді дамуына жағдай жасайтын инновациялық кәсіпкерлік ортасының болмауы;

- қаржыландырудың жеткіліксіздігі және осы аталған мәселелерді шешудің ғылыми негізделген тетіктерінің қалыптаспауы, т.б.

Өнеркәсіптік секторда шағын және орта кәсіпорындарды дамыту жөніндегі бизнес-инкубаторлардың тиімсіз қызметі факторларының бірі өндірістік үй-жайлардың, қызметтің негізгі емес түрлерінің қызметкерлер құрамын ұстап тұруға ақталмаған шығыстардың жоқ болуы, жеке қаражаттардың, сондай-ақ

инновациялық өндірісті құруға арналған несиелік қаражаттардық болмауы болып табылады (Mirzaliyev, 2014).

Технопарктар - бұл ғылыми-өндірістік территориялық кешендер, бұлардың мақсаты шағын және орта ғылымды қажетсінетін инновациялық фирма-клиенттерінің дамуына қажетті жақсы ортаны қалыптастыру болып табылады. Технопарктердің құрылымында информациялы-технология-лық, оқу, консультациялық, информациялық, маркетингтік орталықтар, сонымен қатар өнеркәсіптік зоналар болуы мүмкін. Осы орталықтардың әрқайсысы маманданған қызмет жиынтығын ұсынады, мысалы, іздеу бойынша қызмет және белгілі бір технология бойынша информацияны жіберу, мамандарды қайта даярлау бойынша қызметтер, әр түрлі сипаттағы консультациялар және т.б.

Еліміздегі өңірлерді инновациялық белсенділіктері бойынша үш топқа бөліп қарауға болады:

- төменгі деңгей, бұл топқа Алматы, Ақмола, Маңғыстау, Қостанай, Оңтүстік және Солтүстік Қазақстан облыстары және Астана қаласы жатады;

- орта деңгей, бұл топқа Атырау, Қызылорда, Павлодар, Ақтөбе және Шығыс Қазақстан облыстары кіреді;

- жоғары деңгей, бұл топқа Қарағанды, Жамбыл, Батыс Қазақстан облыстары мен Алматы қаласы енеді.

Айта кететін мәселе, еліміздің орталығы Астана қаласына жоғары деңгейде инвестиция тартылып жатқандығына қарамастан, зерттеу көрсеткендей, әлі де болса инновациялық белсенділіктің төмендігі, келешекте бұл бағыттағы жұмыстарды жетілдіруді талап етеді.

Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы мен инновациялық әлеуетінің қазіргі жағдайына жүргізілген зерттеулерді қорытындылай келе, төмендегі жағдайларды атап өтуге болады:

Біріншіден, ғылыми зерттеулер мен әзірлемелерге жұмсалатын шығындардың көлемі әлі де мардымсыз. Қазақстанды инновация әлеміндегі көшбасшы мемлекеттердің қатарына кіргізуді қажет деп тапсақ, онда оның деңгейін экономикасы дамыған елдердің деңгейіне дейін жеткізу.

Екіншіден, өңірлердің ғылыми белсенділігі өте төмен. Оны көтеру үшін ғылыми мақсаттарға бағытталатын мемлекеттік қаражатты еліміздегі өңірлердің ғылыми-инновациялық мүмкіндіктерін ескере отырып бөлу.

Үшіншіден, ғылыми мақсатта пайдаланылатын негізгі капиталды толықтыруға немесе жаңартуға қажетті инвестициялардың көлемін көбейту қажет. Ол үшін ғылыми зерттеулермен айналысуды тартымды ету және ол үшін барлық жеңілдіктер мен ынталандыру тетіктерін енгізу.

Төртіншіден, Қазақстандағы даму институттарының ғылыми бағыттылығын арттыруды қолға алу. Ол үшін инновациялық және инвестициялық жобаларды қаржыландыру үрдісіне міндетті ғылыми негіздеулер енгізу.

Бесіншіден, ғылыми зерттеулер мен әзірлемелердің нәтижелілігін арттыру. Мұны жүзеге асыру үшін мемлекеттік гранттар жүйесін кеңейту және әкімшілік кедергілерді азайту.

Алтыншыдан, Қазақстан өңірлері индустриялық-инновациялық және ғылыми-технологиялық даму үшін қажет әртүрлі бастапқы шарттарға ие және ол шарттар біркелкі емес. Яғни, еліміздің барлық өңірлерінен бірдей индустриялық-инновациялық даму нәтижелерін күту орынсыз, сондай-ақ, ол өңірлерді түгелдей инновациялық бағытқа салу да дұрыс емес. Әйтсе де, ҚР Үкіметі елдің барлық облыстарына индустриялық-инновациялық даму стратегиясын жүзеге асырумен байланысты, кей жағдайларда шынайылығы жоқ әрі қолға алуға тиімсіз жобаларды жүзеге асыруды міндеттеп отыр.

Жетіншіден, өңірлерде жүзеге асырылып жатқан жобаларды индустриялық және инновациялық деп бөліп, тиісінше оларға мемлекеттік қолдау көрсету (салықтық жеңілдіктер беру немесе салықтан босату, төмендетілген пайызбен несие беру, гранттар тағайындау және т.б.) тетіктерін анықтау. Өйткені, елімізде қолға алынған жобалар көбіне инновациялық бағыттан гөрі индустриялық бағытқа сәйкес келеді. Бұл Қазақстан мен оның өңірлерінің шынайы инновациялық әлеуеті мен инновациялық белсенділігін анықтауға мүмкіндік береді.

Сегізіншіден, елімізде көрініс тапқан инновацияларды технологиялық және үрдістік деп бөліп, тиісінше өңірлерді де технологиялық инновацияларға икемді немесе үрдістік инновацияларға икемді деп бөлу. Яғни, технологиялық инновациялар өндірістік және тауарлық сипаты бар жаңа немесе жетілдірілген өнім түрінде көрініс табады. Ал, үрдістік инновациялар мемлекеттің, ынталы топтардың қоғамдық, әлеуметтік қатынастарды жетілдіруімен, қоршаған ортаның тазалығын немесе тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында атқаратын шараларымен байланысты. Тиісінше, өндірістік және инновациялық инфрақұрылымы мейлінше дамыған және ғылыми әлеуеті жоғары өңірлерді негізінен технологиялық инновациялармен шұғылдануға жұмылдырып, елдің инновациялық дамуын сол өңірлердің белсенділігімен байланыстыру.

Тоғызыншыдан, инновацияларды шикізатты өңдеу және дайын өнім шығару салаларында дамытуды шындап қолға алу. Бұның себебі – Қазақстан Республикасының ұлттық экономикасын өркендетудің басым бағыттарының қатарында тамақ өнеркәсібі, металлургия сынды салалар-мен қатар құрылыс, туризм, көлік инфрақұрылымы сияқты салалар да бар.

Біздің пікірімізше, осы басым бағыттардың өзін екіге бөліп, біріншілерінің инновациялық бастамаларына айрықша ынталандырулар мен жеңілдіктер берілуі керек. Онсыз нақты өндірістердің инновациялық белсенділіктерін көтеру қиын. Өйткені, өнім өндіруші салалар қызмет көрсету және жұмыстар орындау салаларына қарағанда қашан да күрделі, өндірістік циклы мен капиталдың қайтарымы ұзақ, бәсекелік ортасы тығыз кәсіпкерлік қызмет түріне жатады. Бұларға қоса, өндірістік сфера бастапқы капиталды көбірек қажетсінетін, әрдайым айналым құралдарының үздіксіздігі мен негізгі құралдардың жаңарып отыруын талап ететін шаруашылық түрі болып саналады.

Оныншыдан, отандық инновациялық инфрақұрылым элементтерінің өндірістік бағыттылығын арттыру. Оны дәстүрлі өндірісті қолға ала отырып, кейіннен ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу нәтижесінде бірте-бірте бұл

өндірістік жүйені инновациялық тұрғыдан дамытуға болады. Яғни, технопарктер мен технологиялық бизнес-инкубаторларда орналасатын кәсіпорындардың бастапқы қызметінің инновациялық болуы міндетті емес. Бірақ, міндетті түрде оның кейінгі қызметі инновациялануы тиіс. Бұл қадам арқылы қазіргі кезде жұмыссыз тұрған еліміздегі көптеген технопарктер мен технологиялық бизнес-инкубаторлардың жұмысын жандандыруға мүмкіндік туады.

Біздің зерттеулеріміздің өзегі болып саналатын ұлттық инновациялық инфрақұрылымды дамытудың экономикалық механизмі – ол еліміздің инновациялық әлеуетін дамытуға негіз болатын, оны жүзеге асыру белгілі-бір нәтижелі жетістікке жетуге ықпал ететін қаржылық, экономикалық, салықтық, несиелік және басқа да іс-әрекеттер мен тетіктердің жиынтығынан тұрады. Дұрыс таңдала білген механизм ұлттық экономикамыздың ұзақ мерзімде инновациялық өркендеуі мен дүниежүзілік нарықта лайықты орын алуына ұтымды жағдай жасауы тиіс. Қазақстанның жаһандық инновациялық-технологиялық саладағы бүгінгі деңгейін сипаттайтын көрсеткіштер еліміздің әлемдік деңгейден төмен екенімізді көрсетіп отыр.

Инновациялық инфрақұрылымды дамыту механизмі әлемдік және елдегі инновациялық ортаның жалпы жағдайына, қоғам мен ғылыми-техникалық прогрестің дамуына, адамзат мәдениеті мен ой-санасына, экология талаптарына, сонымен қатар, еліміздің нақты мүмкіндіктері мен стратегиялық өркендеу бағыттарына сай болуы тиіс.

ADEBIETTER

KAIGORODTSEV A., (2012), The Kazakh-American Free University Academic Journal №4 .The formation and development problems of the national innovation system of the republic of Kazakhstan.

Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının N1096 Kararnamesi, (2003), «Kazakistan Cumhuriyeti'nin endüstriyel inovasyon gelişimi 2003-2015 yıllarına özel stratejisi hakkında», Hükümet bülteni №3, Asatana: 2003.

Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin №30 Kararı, (2003), «Kazakistan Cumhuriyeti'nin endüstriyel inovasyon gelişimi 2003-2015 yıllara özel stratejisinin uygulanmasına ilişkin 2003- 2005 yıllarına özel eylemlerin planının onaylanması hakkında».

Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin № 1308 Kararı, (2010), «Kazakistan Cumhuriyeti'nde yenilikleri geliştirme ve teknolojik modernizasyonu teşvik etmek üzerine 2010-2014 yıllarına özel programının onaylanması hakkında».

Kazakistan Cumhuriyeti Hükümetinin №1037 Kararı, (2012), «Teknolojileri ticarileştirmeye özel yenilik hibeleri verme kurallarının onayı hakkında».

Kazakistan Cumhuriyeti'nin N575 kanunu, (2004), «Kazakistan yatırım vakfı hakkında». Kazakistan Cumhuriyeti Parlamento Bülteni (2004), N 16,89- belgesi; “Egemen Kazakistan” (2004) N 177-178.

Kazakistan Cumhuriyetinin №333 kanunu, (2002), «Yenilikçi hizmet hakkında» (2004.20.12 № 13-III Kazakistan Cumhuriyeti'nin kanunuyla yapılmış değişikliklerle).

Kazakistan Cumhuriyeti'nin N135 Kanunu, (2006) , «Yenilikçi faaliyete devlet desteği hakkında» . Kazakistan Cumhuriyeti Parlamento Bülteni (2006), N 5-6, (2011.05.07 değişiklikler ve eklemelerle).

MIRZALIYEV B.C., (2014), Kuruluşun inovasyon hizmeti, No:32, Almati: Nurlu Beyne.

MIRZALIYEV B.C., KURALBAEV A.A., (2014), Almati, «Nurlu Beyne», N:236, «Kazakistan ekonomisinin endüstriyel inovasyon gelişiminde yatırım potansiyelini değerlendirme».

TANG L., KOVEOS, P.E., (2004), Journal of Developmental Entrepreneurship, Venture entrepreneurship, innovation entrepreneurship, and economic growth, p.161-171.